

ЗМІСТ ПОНЯТТЯ «ВАЛЮТНІ ЦІННОСТІ» ТА ПРАВОВІ ЗАСАДИ ЇХ ОБІГУ В УКРАЇНІ

Печора К. В., здобувач наукового ступеня доктора філософії

karinapetchora@ukr.net

Науковий керівник: Андрущенко І.Г., к.ю.н., професор

Національна академія внутрішніх справ

Нині наша держава перебуває в процесі реформування суспільних відносин в усіх галузях народного господарства. Відповідні зміни торкнулися і сфери валютних правовідносин. Загалом, від якісного функціонування валютної сфери, залежить і подальший динамічний розвиток економіки держави. У цьому контексті, слід чітко розкрити зміст поняття «валютні цінності» та визначити правові засади обігу валютних цінностей в Україні.

Зазначимо, що під валютними цінностями прийнято розуміти цінності, щодо яких валютним законодавством країни встановлено особливий режим обігу. Національна валютна система представляє собою валютні відносини країни, закріплені національним законодавством. Основою національної валютної системи виступає встановлена законом грошова одиниця держави. Гроші, що використовуються у міжнародних економічних відносинах, стають валютою [1, с. 17-24].

Національна валютна система – складова частина грошової системи країни. Основою валютної системи України є гривня. Поняття «валютні цінності» охоплює такі складові речі, як національну та іноземну валюту, банківські метали, цінні папери та платіжні документи.

Закон України «Про валюту і валютні операції» лише перелічує види майна, які відносять до валютних цінностей, але цей закон не містить самого нормативного визначення зазначеного поняття. Цим нормативним актом передбачено, що до валютних цінностей відносять національну валюту, іноземну валюту та банківські метали [2].

Відповідно до ст. 92 Конституції України у системі валютних цінностей особливий статус належить валюті України. Важливим моментом поняття валютних цінностей є включення до цього кола цінних паперів в іноземній валюті. Тут слід звернути увагу до видів цінних паперів, виражених в іноземній грошовій одиниці, які входять у сферу зовнішньої економічної діяльності, такі як облігації, векселі,

акції, бони в іноземній валюті [3]. При визначенні кола операцій, що належать до сфери зовнішньої економічної діяльності, до цієї групи включені цінні папери, пов'язані з процесом обміну валют.

Під поняттям «валютні цінності» також розуміють ліквідні ресурси, які використовуються у сфері валютно-фінансових відносин. До таких цінностей відносять іноземні валютно-кредитні та платіжні документи, виражені в грошових одиницях іноземних держав, а також виражені в іноземній валюті цінні папери, золото та інші цінні метали [4, с. 38-42].

Теорія фінансового права трактує поняття «валютні цінності» дуалістично, вона розглядає це поняття по-перше як грошову одиницю нашої держави, тобто національну валюту, а по-друге як грошову одиницю іноземних держав. Таке трактування визначають за місцем знаходження органу емісії. Банківські метали не враховуються, та ставлять їх як окрему категорію валютних цінностей. Дорогоцінні метали відносять до валютних цінностей, у зв'язку з тим, що вони входять до об'єктів валютних правовідносин [5, с.27].

Українське законодавство визначає поняття валютні цінності як національна валюта (гривня), іноземна валюта та банківські метали, а також:

Іноземна валюта:

а) грошові знаки грошових одиниць іноземних держав у вигляді банкнот, казначейських білетів, монет, що перебувають в обігу та є законним платіжним засобом на території відповідної іноземної держави або групи іноземних держав, а також вилучені або такі, що вилучаються з обігу, але підлягають обміну на грошові знаки, що перебувають в обігу;

б) кошти на рахунках у банках та інших фінансових установах, виражені у грошових одиницях іноземних держав і міжнародних розрахункових (клірингових) одиницях (зокрема у спеціальних правах запозичення), що належать до виплати в іноземній валюті;

в) електронні гроші, номіновані у грошових одиницях іноземних держав та (або) банківських металах.

Національна валюта (гривня):

а) грошові знаки грошової одиниці України – гривні у вигляді банкнот, монет, у тому числі обігових, пам'ятних та ювілейних монет, і в інших формах, що перебувають в обігу та є законним платіжним засобом на території України, а також вилучені або такі, що вилучаються з обігу, але підлягають обміну на грошові знаки, що

перебувають в обігу;

б) кошти на рахунках у банках та інших фінансових установах, виражені у гривні;

в) електронні гроші, номіновані у гривні.

Законодавство дає визначення валютної операції, як операція, що має хоча б одну з таких ознак:

а) операція, пов'язана з переходом права власності на валютні цінності та (або) права вимоги і пов'язаних з цим зобов'язань, предметом яких є валютні цінності, між резидентами, нерезидентами, а також резидентами і нерезидентами, крім операцій, що здійснюються між резидентами, якщо такими валютними цінностями є національна валюта;

б) торгівля валютними цінностями;

в) транскордонний переказ валютних цінностей та транскордонне переміщення валютних цінностей.

Підсумовуючи зазначимо, що законодавством нашої країни не визначено поняття валютних цінностей, лише перелічується види майна, які відносять до даної категорії. Поняття валютних цінностей у теорії фінансового права трактується дуалістично, де їх розглядають з одного боку як грошову одиницю нашої держави, тобто національну валюту, а з другого боку як грошову одиницю іноземних держав. Тільки визначене законодавством тлумачення поняття валютних цінностей може закріпити чітке правове регулювання з боку держави зазначеної сфери правовідносин та визначити рамки контролю та відповідальності у зазначеній галузі.

Література.

1. Місяць Н. О. Формування та розвиток механізму валютного регулювання в Україні. Київ. 2018. 236 с.

2. Про валюту і валютні операції: Закон України від 21.06.2018 р. № 2473-VIII (дата звернення 06.11.2022 р.) : [сайт]. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2473-19#Text>.

3. Про зовнішньоекономічну діяльність: Закон України від 16.04.1991 р. № 959-XII в редакції від 01.08.2022 р. (дата звернення 06.11.2022 р.) : [сайт]. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/959-12#Text>.

4. Старинський М. В. Валютні правовідносини: теоретико-методологічний аспект. Київ. 2016. 441 с.

5. Сінянська А. О. Дорогоцінні метали як об'єкти валютних правовідносин. Науковий вістник УжНУ. Серія «Право». 2017. № 46, т. 2. С. 25–28.